

УПРАВЛІНСЬКІ АСПЕКТИ ОЦІНЮВАННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВА В УМОВАХ ТРАНСФОРМАЦІЙНОЇ ЕКОНОМІКИ

А. М. Ковальчук, старший викладач, Національний авіаційний університет, alenam9697@gmail.com, orcid.org / 0000-0002-9059-8303

Методологія дослідження. Теоретичну основу дослідження склали теоретико-методологічні підходи, створені українськими вченими щодо оцінки економічної безпеки підприємства. Автором використано методи аналізу та синтезу для дослідження етапів та основних підходів до оцінки економічної безпеки підприємства. У процесі проведення дослідження також було застосовано загальнонаукову методологію: узагальнення, формалізацію та абстрагування для пояснення основних аспектів забезпечення оцінки економічної безпеки підприємства. Графічний метод використовувався для визначення чинників та елементів оцінки економічної безпеки підприємства.

Результати. Результатами проведеного дослідження є виділення основних аспектів забезпечення оцінки економічної безпеки підприємства у контексті прийняття управлінських рішень в умовах трансформаційної економіки, до яких віднесено планування процесу оцінювання економічної безпеки (виділення етапів оцінки), відбір складових оцінки, визначення чинників, що впливають на вибір підходів оцінки економічної безпеки та методичних підходів, які визначають модель оцінки економічної безпеки підприємства. Продемонстровано, що управління економічною безпекою підприємства базується на якісній, своєчасній оцінці рівня його економічної безпеки.

Новизна. У статті запропоновано комплексний підхід до визначення основних аспектів забезпечення оцінки економічної безпеки підприємства у розрізі етапів, елементів та чинників, що впливають на їх вибір.

Практична значущість. Визначено, що поєднання різних підходів до оцінки рівня економічної безпеки підприємства сприятиме адаптації системи управління безпекою до умов швидких трансформацій в економіці, а також дозволить своєчасно реагувати на нові загрози, що виникають у внутрішньому та зовнішньому середовищах економічної діяльності підприємства.

Ключові слова: економічна безпека, управління економічною безпекою, складові економічної безпеки, показники, критерії, елементи, оцінка економічної безпеки, передумови оцінки.

Постановка проблеми. Сучасні умови діяльності підприємств та забезпечення належного рівня стійкості їх економічної безпеки зумовлюють формування на підприємствах системи оцінки економічної безпеки. У контексті своєчасного виявлення загроз та належного реагування системи управління економічною безпекою на них, усі господарсько-економічні аспекти діяльності підприємства потребують оцінки та аналізу. Саме тому необхідно визначити основні аспекти оцінки економічної безпеки підприємства, систематизувати існуючі елементи,

напрями та підходи до оцінки рівня економічної безпеки підприємства у контексті управління нею.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблеми оцінки стану економічної безпеки підприємств в останні роки постає у дослідженнях Зубко Т. Л. [2], Матвійчук Л. О. [3], Коптева Г. М. [1,5], Ареф'єва О. В. [8], Копча Ю. Ю. [9], Штангрет А. М. [4], Висоцький О. О. [10], Лепейко Т. І., Кривобок К. В. [12], Данілова Е. І. [6], Сосновська О. О., Житар, М. О. [7].

Проте, у сучасних динамічних умовах трансформації соціально-економічного життя вважаємо необхідним визначити основні аспекти та систематизувати деякі підходи до оцінки рівня економічної безпеки для подальшого використання їх у системі управління економічною безпекою.

Формулювання мети статті. Метою статті є дослідження сучасних аспектів забезпечення оцінки економічної безпеки підприємства у контексті забезпечення належного управління нею в умовах трансформаційних перетворень.

Виклад основного матеріалу дослідження. Економічна безпека підприємства – це стан захищеності економічних інтересів суб'єктів підприємницької діяльності, який дозволяє здійснювати господарську діяльність із забезпеченням основної мети (отримання прибутку) та нарощувати потенціал до розвитку. Управління економічною безпекою – це діяльність, спрямована на забезпечення належного рівня економічної безпеки. Тобто для того, щоб забезпечити належну захищеність економічних інтересів, у процесі управління необхідно здійснювати оцінку стану показників економічної безпеки.

Оцінка економічної безпеки – це конкретний вираз сукупності економічних характеристик підприємства про його здатність забезпечити функціонування і стійкий розвиток як у поточному періоді, так і на перспективу. Вона опосередковано свідчить про рівень компетентності керівників та менеджерів підприємства у безпечозабезпечувальній діяльності [1, с.36].

Оцінка економічної безпеки підприємства є одним із елементів системи управління нею. Саме від такого твердження сучасним науковцям та менеджерам слід відштовхуватись при прийнятті рішення щодо використання того чи іншого підходу до оцінки рівня економічної безпеки. Менеджер чи власник підприємства має забезпечити належний постійний моніторинг стану показників економічної безпеки власного підприємства з метою забезпечення ефективності управління економічною безпекою, як окремої підсистеми та ефективності управління підприємством загалом.

У сучасній економічній науковій літературі є досить багато підходів щодо оцінки економічної безпеки. Проте, вважаємо за необхідне спочатку визначити основні етапи її проведення, адже який би підхід не обрало підприємство алгоритм проведення оцінки буде мати загальні риси. До визначення етапів оцінки економічної безпеки розглянемо два підходи:

1. Зубко Т. Л. визначає, що «діагностику економічної безпеки підприємства зазвичай виконують у такій послідовності:

- виявлення внутрішніх і зовнішніх факторів, що визначають економічну безпеку підприємства (щодо кожної з функціональних складових), аналіз та оцінка ступеня їх впливу;

- розрахунок узагальнених показників економічної безпеки для кожної з функціональних складових;

- розрахунок інтегрального показника економічної безпеки підприємства;

- розробка комплексу заходів, спрямованих на підвищення економічної безпеки, та оцінка їх ефективності» [1].

2. Матвійчук Л. О. у контексті забезпечення фінансової безпеки, як складової економічної, визначила, що оцінку рівня економічної безпеки слід проводити за такими етапами:

- формування множини індикаторів для визначення стану функціональних складових безпеки підприємства;

- визначення характеристик індикаторів;

- формування вагових коефіцієнтів індикаторів;

- розрахунок стану кожної складової безпеки підприємства;

- формування вагових коефіцієнтів складових безпеки підприємства;

- розрахунок інтегрально показника складових безпеки підприємства [2].

Підхід Матвійчук Л. О. є більш детальним та базується на функціональному підході до складових економічної безпеки підприємства з використанням інтегральних показників оцінки [2]. Зубко Т. Л. також наголошує на необхідності оцінки саме за функціональними складовими, проте включає як завершальний етап розробки комплексних заходів, які будуть спрямовані на

підвищення економічної безпеки, так і оцінку їх ефективності, а, отже, необхідність використання отриманих результатів в управлінні економічною безпекою [1]. Матвійчук Л. О. не пропонує визначити внутрішні та зовнішні фактори впливу, а розпочати із індикаторів економічної безпеки. Проте, забезпечення потрібного для розвитку рівня фінансової безпеки можливе лише за умови ідентифікації найбільших зовнішніх і внутрішніх загроз та розроблення адекватних стратегій їх нейтралізації [4, с.64]. Тобто, якщо розглядати саме такі підходи до етапів проведення оцінки економічної безпеки, то необхідно надати перевагу етапам Зубко Т. Л. і на їх основі формувати алгоритм проведення оцінки економічної безпеки на конкретному підприємстві.

Після того, як визначились із планом (алгоритмом) проведення оцінки економічної безпеки підприємства необхідно розглянути, які ж елементи вона включає в себе. Тут, можемо звернутись до праці Коптевої Г. М., яка розглядає їх через призму бізнес-процесів, тобто «оцінюватися вона повинна з огляду на відповідність створюваного на виході процесу цінності запитам кінцевого споживача продукту або послуги

(суб'єкта господарської діяльності, що використовує (виходи) бізнес-процесів) та з огляду на параметри створювання подібної цінності; таким чином, стан економічної безпеки виникатиме лише в разі досягнення достатнього (бажаного) рівня узгодженості цільової (створювана цінність) та забезпечуючої (сукупність бізнес-процесів) підсистем підприємства» [5]. Тобто, Коптева Г. М. визначає, що оцінка економічної безпеки підприємства має ґрунтуватися на його бізнес-процесах, а не на функціональному підході. З точки зору управління економічною безпекою, не можемо не погодитись з автором [5], оскільки управління є по суті процесною діяльністю. Зауважимо, що дослідження Коптевої Г. М. стосується підприємств торгівлі, проте вважаємо застосування його у інших видах діяльності доцільним, оскільки бізнес-процеси мають важливе значення у будь якій сфері. Тому таке доповнення функціонального підходу дозволить сформулювати комплексну систему оцінки, яка буде враховувати усі аспекти. Елементи системи оцінки економічної безпеки підприємства за підходом бізнес-процесів та основні напрями представлені на рисунку 1.

Рис. 1. Основні елементи системи оцінки економічної безпеки [5].

Після того, як підприємство визначилось із алгоритмом проведення оцінки економічної безпеки необхідно обрати, за який підхід оцінювання буде найкраще імплементовано на конкретному підприємстві та за визначеної ситуації. Щоб розуміти логіку вибору того чи іншого підходу оцінки рівня економічної безпеки необхідно визначити, чинники, що можуть вплинути на їх вибір (рис. 2):

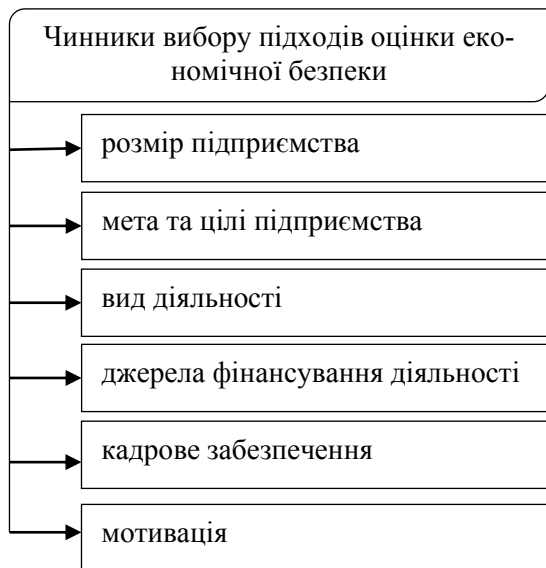

Рис. 2. Чинники, що визначають вибір підходів оцінки економічної безпеки

– розмір підприємства (управління економічною безпекою суттєво відрізняється на малих, середніх та великих підприємствах);

– мета та цілі підприємства (від мети та цілей підприємства відштовхуються усі системи забезпечення його діяльності, в т. ч. й управління економічною безпекою);

– вид діяльності (специфіка конкретної галузі буде визначати застосування спеціальних підходів, посиленних заходів та процесів забезпечення економічної безпеки, які будуть мати узагальнені та специфічні риси);

– джерела фінансування діяльності (використання різних джерел фінансування на одному підприємстві зумовлює низку загроз та факторів, та необхідність їх оцінки);

– кадрове забезпечення (компетентність персоналу, в тому числі й керівника,

визначає результати проведення оцінки, вибору процесів управління економічною безпекою);

– мотивація (у сучасних трансформаційних умовах діяльність підприємства повинна бути забезпечена, не лише цілями та метою, але й мотивацією до розвитку). Дані чинники доповнюють систему елементів оцінки економічної безпеки підприємства.

Система оцінки економічної безпеки підприємства повинна характеризуватись наступними властивостями: бути якісними, своєчасність проведення, точність результатів, комплексність (поєднання різних методів, показників, критеріїв), постійність та системність проведення, інформаційно забезпеченими та інші.

Однією із основних особливостей оцінки економічної безпеки є використання різноманітних методів. Данілова Е. І., здійснивши порівняльний аналіз методів оцінки економічної безпеки підприємства умовно поділила їх на три великі групи: економічні, статистичні та математичні методи оцінювання, які використовуються в системі управління економічною безпекою. Автор зазначає, що аналіз методичного інструментарію оцінювання економічної безпеки дає змогу зробити висновок, що в основі вибору відповідного методу лежать задачі оцінювання, які укрупнено можна розподілити на задачі оцінювання економічної безпеки на основі вихідних потоків (результатів) та задачі оцінювання економічної безпеки на основі вхідних потоків (якими в контексті дослідження є ризики діяльності підприємства).

Так, використання методів нечіткої логіки, сценарного підходу, експертного методу відбувається здебільшого для реалізації завдань оцінювання економічної безпеки на основі моделювання взаємозалежностей між вхідними факторами впливу на стан економічної безпеки. Економічні, статистичні методи, згортання часткових індикаторів використовуються переважно для оцінювання стану економічної безпеки на основі аналізу стану складових частин економічної безпеки [6, с.17]. Тобто, методи оцінювання економічної безпеки підприємства напряду зале-

жать від завдань, які стоять перед системою управління економічною безпекою.

Щодо підходів до оцінювання рівня економічної безпеки підприємства то здійснивши аналіз деяких досліджень [1; 2; 6;7; 8; 9;10;11] можемо стверджувати, що в науковій думці сформувалось три основні напрями підходів:

- методичний;
- стратегічний;
- визначення потенціалу економічної безпеки.

Методичний напрям визначення підходів до оцінки економічної безпеки зумовлений існуванням чисельних методів оцінки рівня економічної безпеки підприємств, що відрізняються за якістю інформаційного забезпечення, алгоритмами проведення та математичною складністю. Сосновська О. О. та Житар М. О. у своїй праці здійснили полі усіх методичних підходів на 5 великих груп: ресурсно-функціональний, індикаторний(пороговий), експертний (за результатами експертного опитування), матричний, економіко-математичного моделювання [7]. Зауважимо, що в умовах трансформацій економічного життя суспільства використання таких методичних підходів одночасно має забезпечити якість та адаптивність системи управління економічною безпекою підприємства.

Формування стратегії підприємства ґрунтується з урахуванням сильних та слабких сторін, загроз та можливостей, які у цілому стають підставою для обґрунтування конкурентних позицій за вибраними напрямками бізнесу [8, с.7], тобто управління економічною безпекою є частиною забезпечення реалізації стратегії підприємства. Стратегічний підхід до оцінювання економічної безпеки підприємства дозволить проводити моніторинг виконання стратегії, впливатиме на досягнення стратегічних цілей

В аспекті стратегічного управління економічною безпекою нами доведено, що саме стан потенціалів економічної безпеки та стратегічний набір здатностей підприємства до забезпечення економічної безпеки є основою економічної безпеки підприємства, тому виникає необхідність визначення рівня

економічної безпеки у відповідності до отриманих результатів Висоцький О. О пропонує оцінювати рівень економічної безпеки підприємства у вигляді функції, яка базується на таких показниках:

- рівень потенціалу економічної безпеки підприємства;
- значення стратегічного набору здатностей підприємства до забезпечення економічної безпеки [9, с. 55–56].

Одним із останніх досліджень підходів до оцінки економічної безпеки був розроблений Копчею Ю. Ю. алгоритм оцінки потенціалу економічної безпеки підприємства, тобто автор запропонував оцінювати економічну безпеку через визначення її потенціалу. Визначення рівня потенціалу економічної безпеки підприємства пропонується проводити за його обґрунтованими складовими, які впливають та обумовлюють його динаміку. Основою запропонованого методичного підходу є алгоритм, який представляє послідовність проведення оцінки потенціалу економічної безпеки підприємства та його змістовне наповнення через три основні складові кадрову, фінансову та виробничу [11].

Трансформаційні процеси, що вирують нині в економіці країни, потребують постійних адаптації усіх систем підприємства, а особливо управління економічною безпекою, оскільки вона першочергово має реагувати на зовнішні виклики трансформацій.

Розроблений для конкретного підприємства підхід до трансформацій забезпечить власників та менеджерів достовірними результатами аналізу з урахуванням факторів впливу і стане основою для розробки ефективної стратегії розвитку, що буде враховувати захищеність інтересів усіх учасників господарських процесів.

Така система має передбачати: постійний моніторинг тенденцій змін та оперативне прийняття управлінських рішень щодо зіставлення рівня сприятливості зовнішнього середовища з потенціалом підприємства та його потенціалу економічної безпеки; застосовування швидких, дієвих, простих, прозорих і зрозумілих для працівників управлінських засобів для забезпечення

адаптаційних змін; розподіл показників на загальні (використовуються для експрес-оцінки підприємств із різних галузей) та спеціальні (приватні) для поглибленого аналізу з урахуванням специфіки конкретного підприємства; формування власних резервів для забезпечення необхідними ресурсами процеси адаптаційних змін [12].

Висновки. Результатами проведеного дослідження є виділення основних аспектів забезпечення оцінки економічної безпеки підприємства у контексті управління нею в умовах трансформацій, до яких можемо віднести: планування оцінки економічної безпеки (тобто етапи оцінки), елементи оцінки, чинники, що впливають на вибір підходів оцінки економічної безпеки, властивості оцінки, методи оцінки та підходи до оцінки, які в подальшому дозволять сформуванню адаптивну модель оцінки економічної безпеки підприємства. Управління економічною безпекою підприємства базується на якісній, своєчасній оцінці рівня економічної безпеки. Подальші дослідження плануємо зосередити на розробці комплексної системи оцінки управління економічною безпекою підприємства з врахуванням адаптивних тенденцій їх розвитку.

Література

1. Коптева Г. М. Основні елементи системи оцінки рівня економічної безпеки бізнес-процесів підприємства торгівлі / Г. М. Коптева // Матеріали міжнародної наукової конференції. «Здобутки та досягнення прикладних та фундаментальних наук XXI століття». Т. 1, (7 серпня, 2020 рік). – Черкаси : МЦНД, 2020. – С. 36–38.
2. Зубко Т. Л. Методика визначення економічної безпеки підприємства / Т. Л. Зубко // Економіка. Менеджмент. Бізнес. – 2016. – № 2. – С. 69–76.
3. Матвійчук Л. О. Методика визначення рівня фінансової безпеки машинобудівних підприємств / Л. О. Матвійчук // Актуальні проблеми економіки. – 2011. – №5(119). – С. 109–114.
4. Штангрет А. М. Фінансова безпека підприємства: методичні засади управління. / А. М. Штангрет, Я. В. Котляревський, О. В. Мельников // Фінанси України. – 2013. – №11. – С. 56–65.
5. Коптева Г. М. Теорія та методологія забезпечення економічної безпеки бізнес-процесів торговельного підприємства: монографія / Г. М. Коптева; Нац. техн. ун-т «Харків. політехн. ін-т». – Харків : Іванченко І. С., 2020. – 254 с.

6. Данілова Е. І. Порівняльний аналіз методик оцінювання економічної безпеки підприємств / Е. І. Данілова // Підприємництво та інновації. – 2019. – №7. – С. 13–19.
7. Сосновська О. О. Аналіз методів оцінки рівня економічної безпеки підприємств / О. О. Сосновська, М. О. Житар // Бізнес Інформ. – 2019. – №1. – С. 21–26.
8. Ареф'єва О. В. Особливості формування економічного потенціалу підприємств із позицій економічної безпеки / О. В. Ареф'єва, С. Г. Мізюк, М. Д. Ращепкін // Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Міжнародні економічні відносини та світове господарство. – 2018. – Вип. 22(1). – С. 5–9.
9. Копча Ю. Ю. Методичний підхід до оцінювання потенціалу економічної безпеки підприємства. / Ю. Ю. Копча // II International Scientific Conference The Modern Economic Research: Theory, Methodology, Practice: Conference Proceedings, September 27-th, 2019. – Kielce, Poland: Baltija Publishing. – 2019. – С. 45–48.
10. Висоцький О. О. Теорія та практика оцінювання рівня економічної безпеки машинобудівних підприємств. / О. О. Висоцький // Актуальні проблеми інноваційної економіки. – 2017. – №4. – С. 55–61.
11. Ковальчук А. М. Стратегічний підхід до формування мотиваційного управління економічною безпекою підприємства / А. М. Ковальчук // Вісник Хмельницького національного університету. – 2019. – № 6. – Том 2 (276). – С. 104–109.
12. Лепейко Т. І. Удосконалення інструментів адаптації підприємств до впливу конкурентного середовища / Т. І. Лепейко, К. В. Кривобок // Бізнес Інформ. – 2016. – № 12. – С. 176–181.

References

1. Kopteva, H.M. (2020). Osnovni elementy systemy otsinky rivnia ekonomichnoi bezpeky biznes-protsesiv pidpriemstva torhivli. Proceedings from MIM'20: Mizhnarodna naukova konferentiia «Zdobutky ta dosiahnennia prykladnykh ta fundamentalnykh nauk XXI stolittia» (T.1), 7 serpnia, 2020. (pp. 36-38). Cherkasy: MTsND. doi.org/10.32847/business-navigator.59-15
2. Zubko, T.L. (2016). Metodyka vyznachennia ekonomichnoi bezpeky pidpriemstva. Ekonomika. Menedzhment. Biznes, (2), 69-76.
3. Matviychuk, L.O. (2011). Metodyka vyznachennia rivnia finansovoi bezpeky mashynobudivnykh pidpriemstv. Aktualni problemy ekonomiky, 5(119), 109-114.
4. Shtanhret, A.M., Kotlyarevskyy, Ya.V., & Melnykov, O.V. (2013). Finansova bezpeka pidpriemstva: metodychni zasady upravlinnia. Finansy Ukrayiny, (11), 56-65.
5. Kopteva, H.M. (2020). Teoriia ta metodolohiia zabezpechennia ekonomichnoi bezpeky biznes-protsesiv torhovelnoho pidpriemstva. Natsionalnyy

tekhnichnyy universytet «Kharkivskyy politekhnichnyy instytut». – Kharkiv: Ivanchenko I. S.

6. Danilova, E. I. (2019). Porivnialnyy analiz metodyk otsiniuvannya ekonomichnoi bezpeky pidpriemstv. *Pidpriemnytstvo ta innovatsii*, (7), 13-19. DOI: <https://doi.org/10.37320/2415-3583/7.2>

7. Sosnovska, O.O., & Zhytar, M.O. (2019). Analiz metodiv otsinky rivnia ekonomichnoi bezpeky pidpriemstv. *Business Inform*, 1(492), 13-19. doi.org/10.32983/2222-4459-2019-2-259-266.

8. Arefiyeva, O.V., Mizyuk, S.H., & Rashchepkin, M.D. (2018). Osoblyvosti formuvannya ekonomichnoho potentsialu pidpriemstv iz pozytsiy ekonomichnoi bezpeky. *Naukovyy visnyk Uzhhorodskoho natsionalnoho universytetu. Seriya: Mizhnarodni ekonomichni vidnosyny ta svitove hospodarstvo*, 22(1), 5-9. <https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/handle/lib/24236>

9. Копча, Ю.Ю. (2019). *Metodychnyy pidkhid do ootsiniuvannya potentsialu ekonomichnoi*

bezpeky pidpriemstva. *Proceedings from MIIM'19 II International Scientific Conference «The Modern Economic Research: Theory, Methodology, Practice»*. (pp. 45-48). Kielce, Poland: Baltija Publishing.

10. Vysotsky, O.O. (2017). *Teoriia ta praktyka otsiniuvannya rivnia ekonomichnoi bezpeky mashynobudivnykh pidpriemstv. Aktualni problemy innovatsiynoi ekonomiky*, (4), 55-61.

11. Kovalchuk, A.M. (2019). *Stratehichnyy pidkhid do formuvannya motyvatsiynoho upravlinnia ekonomichnoiu bezpekoiu pidpriemstva. Visnyk Khmelnytskoho natsionalnoho universytetu*, (6), T.2(276), 104-109. DOI: 10.31891/2307-5740-2019-276-6(2)-104-109

12. Lepeyko, T.I., & Krivobok, K.V. (2016). *Udoskonalennia instrumentiv adaptatsii pidpriemstv do vplyvu konkurentnoho seredovyshcha. Business Inform*, 12(467), 176-181.

УПРАВЛЕНЧЕСКИЕ АСПЕКТЫ ОЦЕНИВАНИЯ ЭКОНОМИЧЕСКОЙ БЕЗОПАСНОСТИ ПРЕДПРИЯТИЯ В УСЛОВИЯХ ТРАНСФОРМАЦИОННОЙ ЭКОНОМИКИ

А. Н. Ковальчук, старший преподаватель, Национальный авиационный университет

Методология исследования. Теоретической основой исследования являются теоретико-методологические подходы, созданные украинскими учеными относительно оценки экономической безопасности предприятия. Автором использовано методы анализа и синтеза для исследования этапов и основных подходов к оценке экономической безопасности предприятия. В процессе проведения исследования также была использована общенаучная методология: обобщение, формализация и абстрагирования для объяснения основных аспектов обеспечения оценки экономической безопасности предприятия. Графический метод использовался для определения факторов и элементов оценки экономической безопасности предприятия.

Результаты. Результатами проведенного исследования является выделение основных аспектов обеспечения оценки экономической безопасности предприятия в контексте принятия управленческих решений в условиях трансформационной экономики, к которым отнесено планирование процесса оценивания экономической безопасности (то есть этапы оценки), элементы оценки, факторы, влияющие на выбор подходов оценки экономической безопасности и методические подходы, которые определяют модель оценки экономической безопасности предприятия. Продемонстрировано, что управление экономической безопасностью предприятия базируется на качественной, своевременной оценке уровня его экономической безопасности.

Новизна. В статье предложен комплексный подход к определению основных аспектов обеспечения оценки экономической безопасности предприятия в разрезе этапов, элементов и факторов, влияющих на их выбор.

Практическая значимость. Определено, что сочетание различных подходов к оценке уровня экономической безопасности будет способствовать адаптации системы управления безопасностью к условиям быстрых преобразований в экономике, а также позволит своевременно реагировать на новые угрозы, возникающие во внутренней и внешней средах экономической деятельности предприятия.

Ключевые слова: экономическая безопасность, управление экономической безопасностью, составляющие экономической безопасности, показатели, критерии, элементы, оценка экономической безопасности, предпосылки оценки

MANAGEMENT ASPECTS OF ESTIMATING THE ECONOMIC SECURITY OF THE ENTERPRISE IN THE CONDITIONS OF THE TRANSFORMATION ECONOMY

A. M. Kovalchuk, Senior Lecturer, National Aviation University

Methods. The theoretical basis is the scientific research by domestic scientists on the assessment of the economic security of an enterprise. The author used analysis and synthesis to study the stages and basic approaches to assessing the economic security of an enterprise. The study also used the general scientific methodology of synthesis, formalization and abstraction to explain the main aspects of ensuring the assessment of the economic security of an enterprise. The graphical method was used to determine factors and evaluation elements.

Results. The results of the study highlight the main aspects of ensuring the assessment of the economic security of an enterprise in the context of its management in a changing environment which can be: planning for the assessment of economic security (i.e., stages of assessment), evaluation elements, factors influencing the choice of approaches for the assessment of economic security and methodological approaches that determine the model of the assessment of the economic security of an enterprise. Management of the economic security of an enterprise is based on qualitative, timely assessment of the level of economic security.

Novelty. The author proposes an integrated approach to the identification of the main aspects of ensuring the assessment of the economic security of an enterprise in terms of the stages, elements and factors influencing their choice.

Practical value. It has been determined that a combination of different approaches to assessing economic security will facilitate the adaptation of the system of economic security management to the rapid changes in the economy; will enable a timely response to new threats in the internal and external environment.

Keywords: economic security, management of economic security, components of economic security, indicators, criteria, elements, assessment of economic security, prerequisites for evaluation.

Надійшла до редакції 14.09.20 р.